

ärakiri

HIIUMAA RAJOOINI TÖÖRAHVA SAADIKUTE NÕUKOGU TAITEVKOMITEE

O T S U S nr.70

26.septembril 1962.a.

Kärdlas

Looduskaitse kindlustamisest Hiiumaa rajoonis.

Kultuurilisel ja esteetilisel eesmärgil rajooni looduse ilu ja omapära säilitamiseks, tähelepanuväärsete maa-alade ja maismaa ning veeloomastiku kaitse ja loodusvarade ratsionaalse ning heaperemehe-liku kasutamise kindlustamisel on oluline koht Nõukogude riigis looduskaitsele. Arvesse võttes objektide teaduslikku, kasvatuslikku ja esteetilist tähtsust, kooskõlas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadusega 7.juunist 1957.a. "Eesti NSV looduse kaitsest" ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega nr.242, 11.juulist 1957.a. "Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s" Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee

o t s u s t a b:

1. Kultuurilisel ja esteetilisel eesmärgil, arvestades objektide kasvatuslikku ja teaduslikku tähtsust võtta kohaliku looduskaitse alla rajooni looduse ilu ja omapära säilitamiseks pargid, kaunid maakohad, linnurikkad alad, põlised puud ja rändrahnud järgmiselt:

I

Kohaliku looduskaitse alla kuuluvad pargid, looduslikult tähtsad maa-alad, põlised puud ja rändrahnud Hiiumaa rajoonis.

1) Looduskaitse alla kuuluvad pargid:

- ① Suuremõisa 8.-kl. kooli juures asuv park koos Putkaste sovhoosi ja Hiiumaa Tööstusliku Metsamajandi Tubala m/k valduses oleva osaga ja Suuremõisa-Käina maanteeäärne allée 4,7 km. Pindala 30,0 ha.
- ② Vaemla park Putkaste sovhoosi territooriumil. Pindala 4,5 ha.
- ③ Emmaste park "Borseviku" kolhoosi ja Emmaste 8.-kl. kooli territooriumil. Pindala 2,4 ha.
- ④ Kõrgessaare park Hiiumaa Kalakombinaadi territooriumil. Pindala 2,0 ha.
- ⑤ Kärdla linna parkide süsteem: kultuuripark J.Tombi ja Posti tn. vahel ning vana park supelranna juures.

2) Kaitse alla kuuluvad maastikulised, ornitoloogilised ja botaanilised keelualad.

- ① Käina laht oma roostikulaidudega, Orjaku silm ja laht arvates

Reigi saare lõunatipust Orjaku ülemise majakani, seal pesitsevate ja läbirändel peatuvate lindude tõttu ornitoloogilise keelualana.

2. Tihu järv koos ümbritseva rabaga Emmaste külanõukogu piires ornitoloogilise keelualana.

3. Väinamere laidude rühm, kuhu kuuluvad Hanikatsi, Varese-, Kõrge-, Ahe- ja Kõverlaid - botaanilis-ornitoloogilise keelualana.

4. Botaanilise keelualana sanglepa-puistu Luidja rannaliival (Luidja lepik) Kõrgessaare metskonna kv 25.

5. Maastikulise keelualana Kassari saar tervikuna, Kassari, Veskimäe ja Orjaku sääre ning liigirikka lehtmetsa tõttu.

3) Geoloogilised keelualad.

1. Kallaste pank Pühalepa k/n, Vahtrepa külas ranniku lähedal 1000m pikkuselt.

2. Ristna pankrannik Luidja k/n territooriumil 1000 m pikkuselt.

3. Karstiavaus "Kurisu neeluauk" Lauka k/n, "Esimese Mai" kolhoosis Kurisu külas koos ümbrusega 50 m raadiuses ja Kurisusse voolav oja 200 m pikkuselt.

4. Kuriso "auk" Emmaste k/n "Kungla" kolhoosis Kuriso küla tee ääres.

5. "Vana jõe" org Puski ja Ongu vahel.

6. Looduslikud arteesia kaevud Kärkla linnas.

4) Luuderohu ja jugapuude kasvukohad.

1. Jugapuu kasvukoht Kärkla m/k Tahkuna vahtkonnas kv.nr.6 lit.2; kv. nr.7 lit.10; kv. nr.11 lit.2. ja kv. nr.12 lit.2.

2. Jugapuu kasvukoht Putkaste m/k Leluselja vahtkonnas kv. nr.155 lit. 14 ja 16.

3. Jugapuu kasvukoht Emmaste k/n "Kungla" kolh. Ongu küla karjamaal.

4. Jugapuu kasvukoht Kõrgessaare m/k Palli v/k kv. nr.61 lit.2

5. Luuderohu kasvukoht Luidja k/n "Hiiu Kaluri" kolhoosi Kõpu küla karjamaal.

Jugapuu, luuderohi, näsiniin, metsõunapuu, pisilina, vesipau-
nikas, raudogaputk jt., kui botaanilised haruldused, kuuluvad kaitse
alla kõikjal.

5) Looduskaitse alla kuuluvad põlised puud.

1. Üksik mänd (kandlemäänd) Kärkla m/k Tahkuna v/k kv. nr.21 lit.60
Tahkuna tee ääres.

2. Mänd merikotka pesaga Putkaste m/k Ongu v/k kv. nr.64.

3. Haab merikotka pesaga Tubala m/k Laasi v/k kv. nr.31.

4. Must mänd Lauka k/n Sülluste külas Käina-Hüti mnt. ääres.

5. Must lepp (sanglepp) Lauka k/n, "Esimese Mai" kolhoosi terri-

tooriumil Lilbi külas Mihkli pere juures.

6. Põhja e. punane tamm Lauka k/n, "Esimese Mai" kolhoosi territooriumil Lilbi külas Mihkli pere juures.

7. Sang- ja hall-lepa hübriid Tornimäe m/k Palli v/k kv. nr.62 Heistesoo külas lagendikul.

8. Kased Kõrgessaare m/k Palli v/k Heistesoo külas Soosaare pere õues.

9. Hargnev kuusk Tahkuna poolsaarel sõjaväeosa vahtkonnas.

10. Sanglepaallee Lauka k/n "Esimese Mai" kolhoosis Lauka asulas.

11. Sanglepp Emmaste "Bolseviku" kolhoosis Tärkma külas Herne pere õues.

12. Ohvritamm Emmaste k/n "Bolseviku" kolhoosis Tärkma küla tee ääres.

13. Püramiidi kujuline kadakas Emmaste k/n "Kungla" kolhoosi territooriumil "Vähesoo metsas".

14. Neli kadakat Emmaste k/n "Kungla" kolhoosi territooriumil Leetselja külas.

15. Pihlakas Emmaste k/n "Kungla" kolhoosi territooriumil Mänspäe küla tee ääres.

16. Kadakas Emmaste k/n "Kungla" kolhoosis Mänspäe algkooli juures.

17. Tamm Emmaste k/n "Kungla" kolhoosis Mänspäe külas Jaaksoni pere lähedal.

18. Jugapuu Emmaste k/n "Kungla" kolhoosis Ongu külas Veski pere õues.

19. Püramiidkadakas Emmaste k/n "Komnoore" kolhoosis Harju külas metsäärsel põllupeenral.

20. Neli paplit Käina k/n Käina asulas maantee ääres.

21. Kasesalu Käina k/n "Sõpruse" kolhoosis Käina-Emmaste mnt. ääres.

22. Kadakate rühm Käina k/n "Sõpruse" kolhoosis Nasva külas.

23. Püramiidkadakas Lauka k/n territooriumil Hirmuste küla Karmu talu lähedal.

24. Sanglepa allee Pühalepa k/n territooriumil Suuremõisa-Käina maantee ääres.

25. Vahtra ja tamme allee Suuremõisa-Heltermaa maantee ääres.

6) Kaitse alla kuuluvad rändrahnud ja kivikülvid.

1. Rändrahn Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosis Heilo külas Laasi pere põllul.

2. Rändrahn Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosis Palukülas uue Kärkla - Heltermaa mnt. ääres uudismaa põllu serval.

3. Rändrahn Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosis Palade-Kukka tee ääres uudismaa põllu serval.

4. "Pälise leppe" kivid Pühalepa k/n Putkaste sovhoosi Suuremõisa osakonnas Kerema tee ääres.
5. Rändrahn Käina k/n Putkaste sovhoosi territooriumil Villemi küla põllul.
6. Tõllukivi Käina k/n Kassari kolhoosis Orjaku "silmas".
7. Rändrahn "Nörgakivi" Emmaste k/n "Kungla" kolhoosis Leisu rannas.
8. Rändrahn Emmaste k/n "Bolseviku" kolhoosis Viiri külas Murro pere põllul.
9. Kaks rändrahn Emmaste k/n "Bolseviku" kolhoosis Külama küla heinamaal (ü.= 22,6 ja 19,10 m).
10. Härjakivi (graniit) Lauka k/n "Esimese Mai" kolhoosis Heiste külas, Kõrgessaare-Hüti maantee ääres.
11. Ohvrikivi II aastatuhandest Lauka k/n "Esimese Mai" kolhoosis, Metsakülas Raiesmaa pere maal.
12. "Unikivi" Luidja k/n Kõrgessaare m/k maadel.
13. Rändrahn "Ungru kivi" Lauka k/n Ninametsa poolsaarel metsas.
14. Rändrahn nn. "Lepistepao suur kivi" Luidja k/n Kõpu poolsaarel Sakka ranna ja Kuivalauka vahel sõjaväe m/k Ristna vahtkonnas (ü.=18m).
15. Suurikõpu suur kivi.
16. Rändrahn Kärkla supelrannas.
17. Kivikülv Hausma ja Kärkla rannikul 1,5 - 2 km ulatusest piki rannikut.

II

Vabariikliku tähtsusega looduskaitse objektid Hiiumaa rajoonis.

1. Pargid, mis on kaitse alla võetud Eesti NSV MN määrusega nr.218, 5. juunil 1959.a.
Suuremõisa park Suuremõisa 8.kl. kooli juures.
2. Pälised puud, mis on kaitse alla võetud Eesti NSV MN Metsamajanduse ja Looduskaitse Peavalitsuse juhataja käskkirjaga nr.25, 17.märtsist 1959.a.
- Harilik tamm Luidja k/n "Hiiu Kaluri" kolhoosi Ülendi külas tee ääres (märkus: kustutatud nimekirjast ministeeriumi kk. nr.84 30.04. 1966.a.).
- Harilik pärn Luidja k/n Hiiumaa Tööstusliku Metsamajandi Tornimäe m/k kv. 157 Ülendi külas, Ülendi pere väravas.
- Harilik saar Lauka k/n Tornimäe m/k kv. 137 Oja külas tee ääres.
- Küpressitaolise vormiga kadakas Lauka k/n Tornimäe m/k kv. 137 Ülendi küla tammest 300 m läänes.

3. Rändrahnud, mis on kaitse alla võetud Eesti NSV MN juures asuva Looduskaitse Valitsuse juhataja käskkirjaga nr.25 17.märtsil 1959.a.

- Kukka kivi Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosis Kukka küla heinamaal (ü. = 42 m).
- Rändrahn Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosi Kukka küla põllul (ü.=14,5 m).
- Silmakivi (Hiessaare kivi) Pühalepa k/n Hiessaare külas ranna ääres lennujaama territooriumil (ü.=32,8 m).
- Tubala rändrahn Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosi Tubala külas, Kärkla-Käina maantee ääres (ü.=20 m).
- Rabakivirahnude kogumik (Helmersenid kivid) 20 tk. Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosi maadel Hausma-Paluküla tee ääres.
- Kolm lähestikku asuvad rabakivirahnu koos väiksemate rändrahnudega Pühalepa k/n "Rahu Eest" kolhoosi Ala külas.
- Vanapaganakivi (graniit) Pühalepa k/n Putkaste sovhoosi Suuremõisa osakonna maadel Kerema tee ääres (ü.=10 m).
- Tahkuna hiidrahn Lauka k/n Tahkuna poolsaare põhjarannikul Tahkuna v/k (ü.=31 m).
- Mägipäe rändrahn Luidja k/n Kõrgessaare m/k Mägipäe v/k Mägipäe Rannaviita talust kagu pool, kv. nr.39.
- Kõpu suurkivi Luidja k/n Kõrgessaare m/k (ü.=27,6 m).
- Põrgukivi Luidja k/n Kõrgessaare m/k hoonest 1 km lõuna pool, Kõpu v/k (ü.=27,5 m).

2. Kaitse alla võetud looduslike objektide säilitamise eesmärgil keelata:

a) kaitse alla võetud parkides igasugune puude, põõsaste vigastamine ning raiumine (välja arvatud sanitaarraied kooskõlastatult kohaliku metsamajandiga ning raied, mis on seotud parkide rekonstrueerimisega ettenähtud korras kinnitatud projekti alusel), karjatamine, igasugune kaeviste kaevamine ning ehituste püstitamine ilma Hiiumaa Rajooni TSN TK loata; masinate ja seadmete parkimine, tee- ja liinitrasside ajamine läbi pargi ning igasugused muud parki ja selle üldilmet, puid ja rohukamarat kahjustavad tööd (kaasa arvatud lõkete tegemine).

b) kaitse alla võetud puistute ja jugapuu ning luuderohu kasvukohtades puude raiumine (välja arvatud hädavajalikud sanitaarraied kooskõlas kohaliku metsamajandiga), taimede kasvutingimuste muutmine, melioratsioonitööde teostamine, maade üldilme muutmine, kaitsealuste taimede (jugapuu, luuderohi, näsiniin, metsõunapuu, pisilina jt.) korjamine, nende vigastamine või hävitamine.

c) kaitse alla võetud Muhu väina laidudel ja Käina lahes ning nendest 100 m kaugusel jahipidamine kogu aasta vältel (välja arvatud röövloomade ja lindude hävitamine organiseeritud korras kooskõlas jahipidamise eeskirjadega), linnumunade kogumine, vee reostamine ja muul viisil ala looduslike tingimuste muutmine; 1. aprillist kuni 1. septembrini roo niitmine ning roo ja rohu põletamine ja 1. juulini paatide kasutamine Käina lahel ning karjatamine Käina lahe laidudel.

d) kaitse alla võetud maastiku üksikelementide osas pae, dolomiidi, kruusa ja liiva võtmine, igasuguste kaevikute tegemine, prahi maha panemine, ehituste püstitamine ning nende loodusliku ilme muul viisil rikkumine.

e) kaitsealuste põliste ja haruldaste puude maharaiumine, rikkumine või kahjustamine.

f) kaitsealuste rändrahnude ja kivikülvide loodusliku ilme ja asukoha muutmine.

3. Keelata uute karjääride avamine ilma rajooni looduskaitse komisjoniga kooskõlastamata, keelata liiva ja kruusa kaevamine magistraalteede äärest kuni 100 m kauguselt.

4. Nõuda projekteerijailt maanteede, elektri- ja sideliinide trasside ning maaparandusobjektide projektide kooskõlastamist looduskaitsekomisjoniga.

5. Kõikide tööde teostamine, mis on vastuolus käesoleva otsusega ja on seotud kaitse all olevate alade ja üksikobjektide möödapääsmatu rikkumisega, tuleb eelnevalt kooskõlastada Hiiumaa Rajooni RSN TK-ga.

6. Säinavarude taastamise eesmärgil Hiiumaa rannavetes keelata kalapüük (välja arvatud angerja ja söödakala püük kalakaitseorganite loal) Ongu, Käina ja Orjaku lahel, arvates Reigi saarelt Orjaku ülemise majakani.

7. Vähkide täieliku väljasuremise vältimiseks keelata nende püük Hiiumaa rajoonis.

8. Keelata asutustel, ettevõtetel ja kolhoosidel metsaraietööde läbiviimine 100 m raadiuselt III, IV ja V kategooria teede äärest.

9. Käesoleva otsusega kaitse alla võetud objektide ja parkide säilitamine ja hooldamine panna maavaldajaile, kelle territooriumil need asuvad.

10. Käesoleva otsuse täitmise kontroll panna linna ja küla töörahva saadikute nõukogu täitevkomiteedele, miilitsatöötajaile, metsakaitse töötajatele, Hiiumaa Jahimajandile ja looduskaitsekomisjonile.

Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee
esimees

/V. Tasane/

Hiiumaa Rajooni TSN Täitevkomitee
sekretär

/S. Koel/

ärakiri õige

